

FLORIADE 2022 ALMERE

POLITICI
ALS
THEMAPARK
EXPLOITANTEN

Leestijd 30 minuten

Versie 11

Epe 21 maart 2022

Hans van Driem

1. Inleiding.

Indien burgemeester Annemarie Jorritsma en wethouder Duivesteijn in 2012 hadden voorgesteld, dat ze namens de gemeente Almere en andere overheden € 160 miljoen belastinggeld* wilden gaan investeren in een themapark over “Greening” en gedurende 6 maanden exploitatie in 2022 deze investering wilden terugverdienen, dan waren ze direct met ziekteverlof gestuurd. Terecht zou de gemeenteraad de vraag gesteld hebben:

- a. Is dit wel een kerntaak voor het gemeentebestuur van Almere?
- b. Bezitten politici wel de nodige kennis om zo’n themapark te ontwikkelen?
- c. Is het financiële risico niet veel te groot om zo’n investering in een éénmalig evenement, in 6 maanden netto terug te verdienen?
- d. Zijn 2 miljoen consumenten in de 21e eeuw wel geïnteresseerd om een educatief themapark over “Greening” te bezoeken voor € 29- € 35 p.p?

Maar toen beide bestuurders de magische woorden “*Wereld Tuinbouw Tentoonstelling Floriade*” uitspraken, werden de gemeenteraadsleden betoverd en speelden ze van harte mee in de opvoering van het sprookje “*De nieuwe groene kleren van de keizer*”.

Helaas werd het sprookje al gauw een nachtmerrie toen bleek dat beide politici als onervaren themapark exploitanten, de verkeerde locatie hadden uitgekozen. Hierdoor moest het Groene Hart van Almere verdwijnen; werd de ontwikkeling van het terrein vele tientallen miljoenen duurder door o.a uitkoop van bestaande bedrijven; extra grondwerkzaamheden; bouw bruggen en loopt de fijnstof producerende A6 dwars door een tentoonstelling over “Vergroening”.

Onwetend over het feit dat zelfs Disney worstelt met de keuze van aansprekende thema’s en attracties, om de verwende recreant te verleiden tot een bezoek, maakten de Almeerse politici vervolgens de fout door te kiezen voor het thema “*Greening*”. Het beïnvloeden van de kiezer via politieke slogans is een activiteit waar politici vertrouwd mee zijn. Alleen is het de vraag of de verwende recreant aan dit thema zijn kostbare euro’s wil uitgeven. Het bedrijfsleven begreep dit echter wel waardoor er geen gesponsorde paviljoens zijn, die de bezoeker in 2022 “betoveren”. Aangezien de politiek daar niet bij stil heeft gestaan is de verwachting dat er veel minder kaartjes verkocht zullen worden, dan begroot.

Een Floriade vereist gedurende 6 maanden een complexe infrastructuur voor de bezoekers logistiek en bouwwerken om exposities te presenteren. Het idee om de kosten van deze tijdelijke voorzieningen te vermijden en in plaats hiervan permanente gebouwen te ontwikkelen, de zogenaamde **Floriade Legacy**, kwam helaas weinig terecht. Daarom waren er miljoenen euro’s extra nodig voor de tijdelijke tentoonstellingsinfrastructuur en is de nieuwbouw absoluut geen wereld-showcase van *vergroening*.

Dat er weinig te zien zal zijn op de Floriade in 2022 is zeker, omdat de inzendingen van de tuinbouwsector in een Floriade vanaf 1992 gehalveerd zijn. Het is dan ook onbegrijpelijk dat de politici akkoord zijn gegaan met de € 10 miljoen kostende financiële eisen van de Nederlandse Tuinbouw Raad (NTR), terwijl men de retourdienst van de tuinbouwsector, zowel kwantitatief als kwalitatief geheel niet heeft vastgelegd.

Het wrange is dat er uiteindelijk al voor opening per 14 april 2022, €160* miljoen is uitgegeven aan terrein, gebouwen, juridische en personele kosten, maar dat er *inhoudelijk* op de Floriade 2022 weinig spectaculairs te beleven zal zijn voor de bezoekers.

*Het totale bedrag aan overheidssubsidies geïnvesteerd in de Floriade van o.a. Almere, Amsterdam en anderen gemeenten, Provincie Flevoland, EZ/LNV, EU, Rijksfondsen en inclusief lening aan de BV Floriade. Exclusief risico reservering en ontwikkeling wijk Hortus.

2. Hoe is het begonnen?

In december 2011 riep de Nederlandse Tuinbouw Raad (NTR), initiatiefnemer van de Floriade en eigenaar van het concept, steden op om zich kandidaat te stellen voor de Floriade 2022. De uiteindelijke “winnaar” moest voor 1 juli 2012 het bid-boek hebben ingeleverd. Het is opvallend dat de NTR deze procedure altijd wil afronden voor sluiting en bekendmaking van de financiële resultaten van de lopende Floriade.

Daarnaast voorziet de NTR de kandidaat-steden ook niet van een onafhankelijke, diepgaande financiële analyse en economische effectrapportage van de 6 vorige Floriade’s. Hierdoor tasten de gemeenteraden van de kandidaat-steden volledig in het duister over wat hun te wachten staat en krijgen ambitieuze politieke bestuurders de kans om hun ego-project door te drukken bij een overblufte gemeenteraad.

Zo ook in 2012, toen burgemeester Annemarie Jorritsma (VVD) en wethouder Adri Duivesteijn (PvdA) vol trots aan de gemeenteraad van Almere meldden, dat zij erin geslaagd waren om deze zogenaamde unieke “Wereld Tuinbouw Tentoonstelling”, na een helse concurrentieslag binnen te slepen. Hierbij “vergeten” ze te melden dat alle andere kandidaat-steden zich al wijselijk hadden teruggetrokken en Almere nog de enig overgebleven kandidaat was voor de Floriade 2022.

De overdonderde raadsleden durfden geen kritiek te uiten en al helemaal niet leden van de VVD en PvdA-fracties. Hun politieke carrière zou ter plekke zijn geëindigd wanneer zij tegen de wil van deze twee machtige partijcoryfeeën zouden zijn ingegaan. Als gevolg hiervan werd het sprookje “De nieuwe kleren van de keizer”, letterlijk in de gemeenteraad opgevoerd.

En zo geschiedde het dus dat het college van Almere in de eeuwenoude politieke valkuil trapt. Door Jorritsma en Duivesteijn werden de economische voordelen breeduit geschetst, ondersteund door een rapport van het politiek bevriende Bureau Buiten, waarin de economische spin-off op € 420 miljoen werd gesteld. Dat velen werkzaam in de Leisure & Event industrie de getallen van Bureau Buiten geheel ongeloofwaardig vonden en niet verder kwamen dan een tiental miljoen euro’s bruto, werd niet gecommuniceerd naar de raad.

Op het gebied van de verwachte kosten voor de gemeente Almere pasten de beide zeer ervaren politieke bestuurders, de bekende *Salamitactiek* toe. In aanvang worden de kosten opzettelijk laag gepresenteerd om het project “politiek geaccepteerd” te krijgen. Na instemming zit de gemeente eraan vast, kan men zogenaamd niet meer terug en worden de almaar stijgende extra kosten, elke keer als een salami schijfje gepresenteerd t/m 2023.

Zelfs wanneer men de kans heeft om van het project af te komen zoals in mei 2020, gaat de raad akkoord met een rapportje, waarin de kosten van “doorgaan” bewust worden geminimaliseerd en van “stoppen” flink worden verhoogd. De dreiging dat de AIPH een claim van vele miljoenen euro’s zou kunnen gaan indienen, was absurd. Eerder zou Almere een claim bij NTR/AIPH hebben kunnen indienen voor misleiding, omdat ze met foute informatie de gemeente heeft verleid tot deelname.

Dat de opstellers van dit rapport politiek geïnstrueerd waren over de gewenste uitkomst was duidelijk, mede omdat geen enkele onafhankelijke Nederlandse expert zoals o.a. MOJO, ID&T, Efteling of Jaarbeurs was geraadpleegd. Met de kennis van nu en met € 40 miljoen extra kosten verder, was stoppen per mei 2020 de beste optie geweest.

En zo maken de onervaren Almeerse politici fout na fout.

3. Het verouderde concept Wereld Tuinbouwtentoonstelling Floriade.

Want dat er iets goed fout is met het concept Wereld Tentoonstelling Floriade, was bij insiders al langer bekend. Dit werd helemaal duidelijk in 2012 toen zelfs Paul Beck, ex-directeur van de Nederlands grootste en succesvolste themapark De Efteling, er niet in was geslaagd om van de Floriade Venlo een succes te maken qua bezoekersaantallen en sluitende begroting. Op dat moment hadden alle alarmbellen moeten gaan rinkelen, want dat de Floriade 2012 een fiasco werd, lag niet aan de kennis en kunde van Paul Beck en zijn ervaren team. De oorzaak moet namelijk gezocht worden in geheel andere factoren.

- Het concept Wereld Tentoonstelling is sterk verouderd.

Het concept stamt uit 1851 toen in London de eerste Wereld Tentoonstelling werd gehouden. In die tijd had men niet de huidige communicatie tools en was een tentoonstelling één van de weinige middelen om mensen kennis te laten maken met de nieuwste technische uitvindingen zoals locomotieven, auto's, telegraaf, etc. In de decennia daarna hebben nieuwe, veel efficiëntere en goedkopere communicatiemiddelen die taak overgenomen, zoals film, tv, internet, virtual & augmented reality, vakbeurzen, congressen, etc.

In de westerse democratieën begon de omslag na het faillissement van de Wereld Tentoonstelling in New Orleans in 1984. De Amerikaanse consument was in de jaren 80 al zo verwend op het gebied van entertainment, dat het onmogelijk bleek gedurende 6 maanden de honderden miljoenen benodigde investeringen in spectaculaire paviljoens, presentaties en shows, terug te verdienen. Na dit fiasco heeft het Amerikaanse congres een wet aangenomen die overheid deelname aan Wereld Tentoonstellingen verbiedt, gezien de enorme kosten en negatieve "return on investment". Anders gezegd; om het publiek voor te lichten bijvoorbeeld op het gebied van het thema "Greening" zijn er in de 21^e eeuw veel efficiëntere middelen.

- De concurrentie van de entertainmentindustrie in de 21^e eeuw.

In West-Europa veroorzaakte de komst van Disney Paris in 1992 na een investering van \$5 miljard, een grote omwenteling in de markt. De concurrentiestrijd tussen themaparken nam sterk toe, met als resultaat steeds spectaculairdere en duurdere "wow" attracties. In 2022 is de Europese consument zo verwend dat zij helemaal niet meer warmloopt voor een paar eenvoudig ingerichte paviljoens, kabelbaan, drijvende bomen of een arboretum. Daarnaast is men tijdens vakanties reeds op de meest exotische locaties in de wereld geweest of heeft men andere hotspots op het gebied van entertainment bezocht zoals Orlando, Dubai, Singapore, etc. Een Floriade kan in de 21^e eeuw, eenvoudig gezegd niet meer de concurrentie aan met de professionele producten van de internationale entertainmentindustrie.

Alleen dictatoriale geleide staten zoals China, Qatar en UAR, die een plek willen veroveren op het wereldtoneel kunnen, zonder rekenschap te behoeven af te leggen aan eigen bevolking, de benodigde miljarden investeren in een 6 maanden durende wereldtentoonstelling. Zo investeerde China in de Wereld Tentoonstelling 2010, € 40 miljard. De op 8 april 2021 geopende International Horticultural Exhibition in Yangzhou, China, met hetzelfde thema als de Floriade in Almere, *Green City & Healthy Life*, koste € 1,5 miljard. Voor de Wereld Expo Dubai 2022 staat de teller nu op \$29 miljard en de investeringen in de Expo 2023 Doha, Qatar lopen al in de miljarden \$.

*- De financiële middelen van Almere als organisator van **Een Wereld Tentoonstelling**.*

Een kleine stad als Almere met circa 200.000 inwoners en tekorten op de begroting, is op geen enkele manier in staat om de miljarden euro's op te hoesten die de organisatie van een echte Wereld Tentoonstelling vereist. Dit type tentoonstelling dient minimaal gefinancierd te worden door een Rijks Overheid in EU verband. Niet door een armlastige gemeente in de Flevopolder. Het mag duidelijk zijn dat de Floriade 2022 op het toneel van **World Events**, dan ook geen enkele rol van betekenis speelt. Vergelijkingen met andere wereldevenementen zoals de teksten op de website van de Floriade 2022 suggereren, is absurd.

Floriade Expo 2022 past in het rijtje met klinkende internationale evenementen zoals de Olympische Spelen (Japan € 12,3 miljard) en het WK voetbal (Qatar € 187 miljard); Bron; Website Floriade 2022.

-De sterk afnemende interesse van de Nederlandse tuinbouwindustrie in een Floriade.

Het succes van de Floriade's t/m 1992 was grotendeels gebaseerd op een, toen nog "enthousiaste" deelname van de tuinbouw aan "The Greatest Flower Show on Earth". Maar in de afgelopen 30 jaar is er veel veranderd in de tuinbouwsector. De productschappen en promotie organisaties van de tuinbouw, welke een Floriade financieel ondersteunden zijn opgeheven. Veilingen gefuseerd en tuinbouwbedrijven zijn door schaalvergroting uitgegroeid tot efficiënte mega productie-units, welke per jaar voor € 24,5 miljard exporteren. Zij besteden hun promotiebudgetten in 2022 aan consumenten tentoonstellingen in het Midden en Verre Oosten, de jaarlijkse vakbeurzen zoals Hortifair, Greentech, Fruit Logistica, etc. En dus niet meer aan een Floriade! De Nederlandse tuinbouw heeft op hun thuismarkt niets te vrezen van buitenlandse concurrentie... dus waarom zouden ze geld besteden aan een tuinbouw tentoonstelling, die voornamelijk door Nederlandse consumenten wordt bezocht? Door financieel te participeren in een Floriade, verkoopt de Nederlandse tuinbouwsector géén stuk fruit of bloem extra in Nederland! *Uitspraak directeur tuinbouw promotie organisatie in 1992!

-Expositie ruimte tuinbouw Floriade 2022 gehalveerd sinds Floriade 1992.

Op de Floriade Almere 2022 is een kassencomplex gerealiseerd van 10.000 m2 met daarin 5 onderdelen zijnde; een ontvangstruimte, High Tech Green House, belevingskas, innovatiecentrum en een restaurant. In 1992 was er minimaal 20.000 m2 nodig om precies dezelfde functies te herbergen, waarvan alleen al 16.000 m2 voor de producten van de tuinbouw. De halvering in m2 wijst dus heel duidelijk op de afnemende interesse van tuinbouwsector in een Floriade, ondanks alle ontkenningen van de NTR.

-Toegenomen concurrentie door tuincentra, gardenfairs en supermarkten.

Op het gebied van de consumenten promotie van tuinbouwproducten ligt het accent tegenwoordig veel meer op de tientallen tuincentra, supermarkten, garden fairs en show-tuinen zoals Appeltern. Hier kan de consument dagelijks bereikt worden; voor een fractie van de kosten in vergelijking met deelname aan een Floriade.

-Ook bij vergelijkbare West-Europese Tuinbouw Tentoonstellingen grote verliezen.

Ook de met de Floriade vergelijkbare consumenten tentoonstellingen, zoals de Internationale en Bundes Garten Ausstellung (IGA) en (BUGA) in Duitsland en de International Garden Festivals in de UK hebben te maken met een afnemende interesse van de sector.

**IGA Berlin 2017: Kosten € 125 miljoen, 1,6 miljoen bezoeken versus budget 2,5 miljoen en € 10 miljoen extra verlies.*

Al deze “tuinbouwtentoonstellingen” hebben de afgelopen decennia te kampen met steeds stijgende kosten, afnemende bezoekersaantallen en grote financiële problemen. Hebben de Almeerse politici nooit gehoord van een IGA en BUGA of wil men bewust de gemeenteraad niet over informeren over de financiële debacles van deze Floriade “zuster tentoonstellingen” in het buitenland?

-Geen keiharde contractuele afspraken tussen de gemeente Almere en NTR/AIPH met betrekking tot inbreng en onderhoud inzendingen tuinbouw.

De afnemende interesse en participatie van de Nederlandse Tuinbouw sector staat in schril contrast met de houding van de Nederlandse Tuinbouw Raad (NTR), de eigenaar van het Floriade concept. IJdele politici welke dolgraag de volgende Floriade willen organiseren, accepteren zonder na te denken en verdere informatie in te winnen, de recente financiële eisen van de NTR en AIPH. Deze bestaat ruwweg uit een cash bijdrage van € 3 miljoen, 1% van de kaartverkoopomzet, een investering in de promotie van het NTR-merk *Floriade*, de gratis beschikking over een kas en tentoonstellingshal van totaal 14.000 m², enzovoort.

Opgeteld eisen de NTR en AIPH van een gemeente € 10 miljoen om een Floriade te “mogen” organiseren. De Almeerse politici dachten dat zij op deze manier de inbreng van de tuinbouwsector, met grootse en prachtige showpresentaties ter waarde van tientallen miljoenen euro’s te hebben veiliggesteld, maar niets is minder waar.

Want wat moeten de NTR en AIPH voor deze, met belastinggeld betaalde bijdrage, contractueel retour leveren? Concreet niets. Zelfs is niet vastgelegd dat de Tuinbouw Sector verplicht is gedurende 6 maanden in 2022 zoveel m²/ha bollen, bloemen, planten en sierbomen, tentoon te stellen ter waarde van minimaal € X miljoen.

We horen dan de NTR ook niet klagen, dat erin 2022 slechts 10.000 m² voor de binnen tentoonstelling is, in plaats van de geëiste 14.000 m²! Vreemd toch?

Het gevolg is dat het publiek tijdens de Floriade 2022 langs duizenden m² meters kale stukken grasland zal lopen, waar geen bloem of plant te zien is. De Floriade is in 2022 geen tentoonstelling meer waar de sector met hart en ziel “*in hun eigenbelang*”, aan mee werkt.

Verblind door hun gretigheid om Almere op te stoten in de vaart der volkeren met een Floriade, hebben de Almeerse politici een tiental miljoen euro’s belastinggeld van de burger verkwanseld. Ze hebben zich niet gerealiseerd dat men heeft onderhandeld met een doorgewinterde organisatie, die onderdeel is van de machtigste lobby in de EU; de land- & tuinbouwsector welke jaarlijks 1/3 van de EU-begroting aan subsidie ontvangt; zijnde € 59 miljard! In 2022 staan op de Floriade zo'n 6.000 bomen, 40.000 heesters, 200.000 vaste planten en er zitten ongeveer 800.000 bloembollen in de grond. En de rekening voor het groenonderhoud van € 1,1 miljoen? Die betaald de gemeente Almere. Niet de tuinbouw!

- Afnemende interesse van de Nederlandse overheid en bedrijfsleven om grote bedragen te investeren in Nederlandse Paviljoens op Wereld Tentoonstellingen.

Tussen landen geldt de ongeschreven regel van *wederkerigheid* op het gebied van deelname aan elkaars Wereld Tentoonstelling. De Nederlandse deelname aan de Expo in Milaan leidt dus tot de deelname van Italië aan de Floriade. Het Nederlandse paviljoen op de Expo Milaan was internationaal gezien een aanfluiting en koste slechts € 6 miljoen, waarvan zelfs nog 50% opgebracht moest worden door het bedrijfsleven. Het gevolg van de (terechte!) spaarzame deelname van Nederland aan Wereld Tentoonstellingen is, dat andere landen niet, of slechts op zeer bescheiden schaal deelnemen aan Nederlandse Expo's, zoals de Floriade.

De meeste van de 33 buitenlandse inzendingen in 2022 zullen dan ook inhoudelijk zeer weinig voorstellen! Ook in het Rapport Veerman* van 2014 wordt al gewaarschuwd dat het concept Floriade “aan slijtage onderhevig is geraakt”. Een paar paviljoens, arboretum, circulaire bruggen, drijvende bomen en kunstpaviljoen zullen de bezoeker niet overtuigen. En de plaatsing van de omstreden kabelbaan, moet gezien worden als een wanhopige poging om de bezoeker nog iets aan entertainment te kunnen bieden.

* <https://stateninformatie.flevoland.nl/Vergaderingen/Commissie-Economic-Bereikbaarheid/2014/17-september/13:00:8c--Verkeningsrapportage-Floriade-2022/DOCUVITP-1613475-v1-03-Rapport-Veerman-versie-1-0.pdf>

4. De foute locatiekeuze van de Floriade binnen de gemeente Almere.

In de jaren 80 koos de gemeente Zoetermeer als locatie van de Floriade 1992 één aaneengesloten weilandgebied van 107 ha. Het plan was om een Floriade van 70 ha te ontwikkelen boven op het ontwerp van de stadswijk, welke in 1993 op deze locatie gebouwd zou gaan worden. Parken, waterpartijen, paden, wegen en nutsinfrastructuur werden zó ontworpen door landschapsarchitect Michiel den Ruijter, dat deze door de Floriade bezoekers, als wel door de latere inwoners van de stadswijk gebruikt konden worden. De recente bewering dat de Floriade Almere, de eerste Floriade is waar “omgekeerd” ontwikkeld wordt; van woonwijk Hortus terug naar Floriade, is dus volledig onjuist.

Dankzij de bekwame technisch directeur van de Floriade 1992, Dick Bosman, bleef na afloop een prachtig aangelegd volwassen parklandschap achter, waarvoor projectontwikkelaars per m2 extra geld wilden betalen om hierin de huizen te bouwen voor de geplande woonwijk. Als gevolg hiervan ontving Zoetermeer Fl. 20,- miljoen méer aan grondopbrengst dan begroot voor het ex-Floriade terrein. Het extra verlies van Hf. 11 miljoen was hierdoor ruimschoots terugverdiend. De Floriade 1992 is daardoor de enige Floriade welke in theorie niet extra verliesgevend is geweest.

Helaas was in 1992 de opbrengst van de Legacy géén onderdeel van de totale Floriade business case en konden deze inkomsten niet worden opgenomen in het officiële financiële eindresultaat.

Naar aanleiding van het financiële succes van de Floriade 92 in Zoetermeer is in de business case Floriade 2022 wél de Legacy opgenomen. De Almeerse politici hebben op dit punt echter alleen de klok horen luiden, maar niet goed begrepen waar de klepel hangt.

a. De ontwikkelingskosten van de Floriade locatie Weerwater

“Kan je mij aanwijzen wie Tineke Fokkens is, de eigenaresse van Camping Waterhout?”, vroeg Anne Marie Jorritsma na de presentatie van het Floriade Materplan in mei 2015 aan een ambtenaar. Vervolgens liep ze naar Tineke toe en kirde; “Is het niet enig dat jouw camping onderdeel wordt van een echte Wereld Tentoonstelling?” Stomverbaasd stond Tineke Fokkens* te kijken naar de maquette. Voor het eerst zag ze dat haar camping, zonder enig overleg met haar, midden in het Master Plan lag en een onderdeel van de Floriade 2022 zou moeten gaan worden.

Almere beschikt als één van de grootste groeigemeente van Nederland over vele honderden hectaren aaneengesloten grasland, welke in de toekomst ontwikkeld kunnen worden als woonwijk.

*Bron: Gesprek met Tineke Fokkens in mei 2016.

In plaats van een nog niet ontwikkelde “Green site” buiten het centrum kozen Jorritsma en Duivesteyn voor de mooi ontwikkelde natuurlocatie Weerwater van 60 ha. Misschien uit het oogpunt van “verdichting van bebouwing in het centrum” logisch gedacht, maar voor een Floriade de meest ongunstige locatie. Hierdoor zijn de aanleg en exploitatiekosten van deze Floriade flink hoger dan bij alle vorige.

Het prachtige natuurgebied Weerwater lag als het Groene Hart midden in Almere en was jarenlang ontwikkeld als een soort Central Park met tal van recreatievoorzieningen voor de inwoners van Almere, zoals een restaurant, camping, jachthaven en zeilschool.

Pas na een paar jaar realiseerden de politici zich eindelijk, dat men de camping, jachthaven, zeilschool en Wok-restaurant niet kon integreren in het concept Wereld Tentoonstelling. Om deze blunder te herstellen moesten de bedrijven uitgekocht worden, hetgeen inclusief uren van ambtenaren, consultants & juristen € 14 miljoen extra heeft gekost.

De volgende opgave was het schitterende natuurgebied geschikt te maken als tentoonstellingsterrein voor “Greening”. Hiervoor moesten honderden bomen worden gekapt, grond opgehoogd, nieuwe beschoeiing, nutsvoorzieningen, bruggen, wegen en paden aangelegd. Ambtenaren van de gemeente berekenden dat de kosten voor de ontwikkeling van de locatie Weerwater vele miljoenen euro’s duurder zou worden dan gepland.

De ontwikkelingskosten voor het tentoonstellingsterrein in Venlo 2012 waren al € 48 miljoen geweest. Voor Almere 2022 was slechts € 33,2 begroot. Veel te weinig dus. Maar wat nu? Jorritsma en consorten besloten tot een in de politiek gebruikelijke oplossing. Zij schoven in 2015 dit financiële probleem handig voor zich uit, in de hoop dat er voor april 2022 wel een oplossing gevonden zou zijn.

Er werden 3 kosten modellen ontwikkeld en de goedkoopste, het zogenaamde “Casco-model” werd opgenomen in de begroting. In dit goedkoopste model werden ook nog onrealistische bezuinigingen doorgevoerd en zo kon men de herziende begroting in 2015 door de gemeenteraad goedgekeurd te krijgen. Men wist dondersgoed dat men op basis van dit Casco Model, eigenlijk geen Floriade kon organiseren maar eufemistisch werd het doorschuiven van het financiële probleem, door de Almeerse politici “*de kansenstrategie*” genoemd.

Men ging er totaal ongefundeerd vanuit dat: *Indien er meer inkomsten zouden komen dan verwacht, dan kan het ambitieniveau (lees de kosten) omhoog. Daarmee is er een financieel degelijke koers ingestoken!* Dat de gemeente Almere o.a. door het contract met de NTR, wel verplicht is het Floriade Platform op het veel hogere “*Ambitie-model*” niveau op te leveren, werd niet vermeld. Vandaar dat wij al in juni 2016 voorspelden*: “*Hierdoor zullen deze, nu nog verborgen extra kosten, als een boemerang terugkomen*”. *Case Study Floriade 2016 pg. 8,

<https://destination-strategies.com>;

b. De Floriade Legacy.

De NTR heeft als eis dat een gemeente een hal en kas van duizenden m² gratis ter beschikking stelt. De tijdelijke hal is noodzakelijk voor het belangrijkste onderdeel van een Floriade; de binnen-tentoonstellingen! Daar dit één van de grootste kostenposten is kwam de gemeente Hoofddorp voor 2002 op het idee, hiervan een permanente voorziening te maken, zodat de investering over tientallen jaren kon worden afgeschreven. En zo verrees een schitterende tentoonstellingshal, welke gedurende 6 maanden door de Floriade gebruikt kon worden.

Vanaf 2003 werd deze ruimte gebruikt voor o.a. Mysteryland en kon de gemeente Hoofddorp terugzien op een succesvolle vastgoedproject ontwikkeling als Floriade Legacy. Dat deze Floriade uiteindelijk toch in zware financiële problemen is gekomen, werd door andere factoren veroorzaakt.

De politici welke de Floriade 2012 in Venlo gingen organiseren pakten het nog grootser aan en ontwikkelden naast een permanente expositiehal ook nog een “*Innovatie Toren*”, welke als entreepartij voor de Floriade werd gebruikt met o.a. expositieruimtes en viprooms. Helaas was ook deze projectontwikkeling door politici van € 110 miljoen financieel niet succesvol en hebben de gebouwen vanaf 2012, vele jaren bijna leeg gestaan, In 2013 heeft de Floriade Legacy bijgedragen tot een extra verlies van circa € 17 miljoen!

Geschrokken van deze mislukte Floriade-Legacy-vastgoedprojecten durfden de Almeerse politici het niet aan om voor eigen rekening en risico, de benodigde permanente expositieruimtes voor de Floriade 2022 te ontwikkelen. Men liet dit over aan o.a. de provincie Flevoland. Deze werd verleid tot de vestiging van de Aeres Hogeschool op het Floriade terrein, zodat het in 2022 multifunctioneel gebruikt kon worden als onderwijs en expositie ruimte. De realisatie van de andere noodzakelijke Floriade Expo voorzieningen probeerde men over te dragen aan commerciële projectontwikkelaars zoals Amvast. Maar die traptten hier niet in en zo mislukte de “*Kansenstrategie*” van Jorritsma om het bedrijfsleven het financiële gat te laten dichten.

En zo geschiedde het, dat de Floriade BV de wethouder begin april 2021 wel moest informeren, dat men nog minimaal € 15 miljoen extra nodig had om de locatie gereed te maken voor een Wereld Tuinbouw Tentoonstelling.

Grappig was het, om de geveinsde boosheid te zien bij de Almeerse politici te zien. Ze waren “*erg ontstemd*” maar wisten donders goed dat dit probleem, nog niet was opgelost.

Men probeerde eerst de schuld af te schuiven op de zogenaamde “interne chaos” bij het Floriade team en Sven Stimac. Maar die chaos is door de politici zelf veroorzaakt door hun “kansen strategie”. Wethouder Hoek kon dan ook niet anders, dan in juni 2021 de zoveelste extra subsidie van € 12,3 miljoen aan de Floriade geven.

c. Extra inkomsten voor Floriade Legacy door woningbouw.

Om toch te proberen de extra kosten van de Floriade te compenseren moest in een nieuw scenario 1400 extra woningen worden gepland, bovenop de oorspronkelijke 660. Deze aantallen kunnen alleen dicht op elkaar en in hoogbouw gerealiseerd worden. Almere Hortus wordt op deze manier tot de cm2 volgebouwd. Nu is de Floriade locatie doorsneden door de A6 om fijnstof en verkeerslawaaï toch al niet geschikt als een showcase voor “Greening”. Maar om de wijk Hortus te positioneren als de “World Show Case” van “groen wonen” is echt een fabeltje waar alleen de lokale politici nog in geloven.

In vergelijking met de Floriade 1992 Legacy, zal de Floriade 2022 Legacy, géén extra geld per m2 opbrengen. In tegendeel, de € 40 miljoen extra kosten gemaakt voor de aanleg van het tentoonstellingsterrein, zal men nauwelijks kunnen terugverdienen.

Ook voorspellen wij dat het budget voor het groenonderhoud van de overgebleven stukjes Floriade zoals het Arboretum, na 2023 uit de gemeentelijke begroting geschrapt gaan worden. Zo zal het laatste onderdeel van de Floriade Legacy stilletjes ten onder gaan, mede omdat van een aantal bomen in het Arboretum, de wortels al aan het rotten zijn door de hoge waterstand.

Tot slot heeft de gemeente Almere nog geprobeerd om een gedeelte van de Floriade aanlegkosten door de schuiven naar Rijkswaterstaat in het kader van de verbreding van de A6. Gelukkig was RWS zo alert om aan te geven dat de komst van een tijdelijke Floriade niets met de verbreding van de A6 te maken heeft en dus ook geen onderdeel is van hun budget van € 9 miljard. De benodigde aanpassing voor de Floriade in de geluidswal en verdieping van de A6 heeft de gemeente Almere zelfs € 4,7 miljoen gekost.

Al met al heeft de foute locatiekeuze de belastingbetaler op het gebied van aanlegkosten meer dan € 40 miljoen extra gekost, dan in vergelijking met een “greensite” zoals o.a. de locatie Zoetermeer.

d. De exploitatiekosten van een Floriade op locatie Weerwater

Een tweede fout die Adri Duivesteijn heeft gemaakt is, géén rekening te houden met het feit dat een themapark een geheel andere layout behoeft dan een woonwijk.

Winy Maas van MVRDV mag dan wel een wereldberoemde stadsarchitect zijn, maar van het ontwerpen van themaparken heeft hij duidelijk geen verstand. Beide ontwerpen moeten namelijk enigszins “congruent zijn” en dat is hier in alle opzichten niet het geval.

Elke ervaren themaparkexploitant kan zien, aan de hand van de kleurige Floriade artist-impresies, dat het park een nachtmerrie zal zijn op het gebied van operations & kosten controle. Daardoor zullen de exploitatiekosten in 2022 van het terrein hoog zijn en de gebruikelijke bestedingen op het terrein, lager dan normaal.

-Parkeerterreinen en OV-NS vervoer welke direct aansluiten op de park-ingang, maar dure shuttles vereisen zijn nu vereist. Waarom wel bij de Floriade en niet bij de Libelle week ?

-De twee in- en uitgangen, zullen zorgen voor dubbele kosten op het gebied van controle, apparatuur en bewegwijzering. Tevens leidt dit tot omzetverlies op het gebied van interne verkoop. Met name touringcarbezoekers raken in verwarring, zijn bang om te laat terug te zijn bij de bus en besteden daardoor minder.

-De grid-structuur met tiental kilometerslange paden, zorgt voor hoge kosten voor schoonmaak, onderhoud en bevoorrading.

-De huisvesting van bejaarden en studenten op in het terrein gedurende de Floriade, zal mede in de avonden voor extra bewaking en controle kosten zorgen.

-De zichtlocatie bij de stad, zorgt ervoor dat bezoekers sneller de goedkopere horeca gaan bezoeken buiten de Floriade zoals Mc Donald, welke duidelijk zichtbaar is vanaf het terrein. Dit betekent minder horeca besteding op de Floriade en dus minder opbrengsten.

Politici zullen waarschijnlijk hun schouders ophalen bij het lezen van het bovenstaande. Ze realiseren zich niet dat een winstgevende exploitatie sterk afhankelijk is van het design. Moderne themaparken worden nauwkeurig ontworpen om het hoogste rendement te behalen per m², tegen de laagste kosten. Alleen dan is een winstgevende exploitatie mogelijk. De kans is dus levensgroot aanwezig dat in 2022 het operationele team van de Floriade, niet de gebudgetteerde € 6,4 miljoen gaat halen uit interne verkoop. Dat is dan niet aan hun te wijten, maar ligt opgesloten in de foute locatiekeuze door Jorritsma en Duivesteijn en ontwerp van Winy Maas.

e. Exploitatie aan/afvoer van bezoekers.

Bij de locatiekeuze en ontwerp is ook niet goed nagedacht over de vraag “hoe” de bezoekers naar de Floriade moeten komen, met als gevolg een duur en complex transportsysteem.

-De afstand vanaf het station naar de Floriade is voor de gemiddeld 2000 bezoekers die per dag aan komen met de NS, te lang om te wandelen. Vandaar dat de bezoekers gedwongen worden én/of een ov-busdienst voor € 5 pp én/of vervoer over het Weerwater voor € 4,50 pp naar de ingang van de Floriade te moeten gebruiken.

-De parkeerterreinen zijn verspreid over diverse locaties. De grootste en special voor de Floriade aangelegd, Nobelhorst, ligt op 5 km afstand van de ingang. Indien deze vol is worden de auto's doorgestuurd naar Almere Poort en Almere Stad. Van al deze locaties worden de bezoekers per shuttlebus vervoerd o.a. naar de ingang bij de kabelbaan. Daarom zijn de kosten voor een parkeerkaartje gestegen naar € 14,50 tot € 19,50!

Wij hebben grote twijfel of er wel een rendabele exploitatie plaats kan vinden van al deze verschillende vervoersystemen, vrezen grote tekorten in het exploitatiebudget van de Floriade BV en extra kosten voor het ov-budget van de gemeente Almere.

-Al deze diverse typen transport hebben een beperkte capaciteit, zodat men een complex reserveringssysteem inclusief kaartverkoop moet invoeren.

-Een ander negatief effect is dat deze verplichtte typen van transport naar de ingang van de Floriade, voor de bezoekers extra kosten met zich meebrengt. Deze komen boven op de entreeprijs van € 29- € 35. De Floriade is hiermee de duurste dag-attractie van Nederland in 2022! En ook de leukste??

5. Haalt de Floriade 2022 de geprognostiseerde aantallen bezoekers en budget?

Tja en wanneer je dan als politicus zoveel tientallen miljoenen hebt geïnvesteerd in het tentoonstellingsplatform en gebouwen, komen die dan ook vol te staan met spectaculaire buitenlandse inzendingen, schitterende bloemententoonstellingen, interessant paviljoens over Greening ? Want daar doe je het toch voor? De inhoud en beleving, niet het vastgoed.

De te verwachten bezoekersaantallen voor een Floriade bestaan uit 10% zakelijk en 15% plant & tuin hobbyisten. Maar het merendeel 75 %, komt voor een leuk dagje uit en zal, ondanks alle pogingen van de directies van 6 vorige Floriade 's, ook in 2022 voor meer dan 65 % bestaan uit 55-plussers en gepensioneerden.

Laten we eens gaan kijken naar een aantal factoren welke mede bepalen of de Floriade 2022 de betalende aantallen bezoekers gaat halen, die financieel noodzakelijk zijn.

a. Het educatieve thema “Greening” van de Floriade 2022.

Dit thema is misschien voor politici een correcte en inspirerende slogan, maar in de harde concurrentiestrijd op de dag-attractiemarkt is dit thema totaal ongeschikt om grote aantallen bezoekers te trekken. In de praktijk is de publieke interesse in zogenaamde “educatieve themaparken” laag en bungelen ze vaak onderaan in de top 40 lijst van attractieparkenbezoek.

Men zal géén entreprijs willen betalen van € 29- € 35 voor een politiek gekleurd “*kleutertje luister*” verhaal over “Greening”! We zeggen niet dat “Greening” niet noodzakelijk is, maar het is géén aansprekend thema om als “themapark” grote aantallen bezoekers mee te trekken!

b. Verandering van het thema stoot de harde kern van Floriade bezoekers af.

Het is uitermate risicovol om het thema van de 7e Floriade te veranderen van “Kleurrijke bloemen & planten show” naar “Greening”. Het is alsof je de trouwe Floriade 55+ bezoeker een klassiek Coca-Cola flesje serveert, maar gevuld met Rivella!

De Floriade fanaat denkt dat hij schitterende bloemen en planten gaat zien, zoals op de Keukenhof, maar deze keer krijgt totaal iets anders gepresenteerd. Dit zal ongetwijfeld leiden tot diepe teleurstelling bij de harde kern van de trouwe Floriade bezoekers, tot negatieve mond tot mond-reclame op sociale media en daardoor minder (herhaling) bezoek.

c. De “whow” attracties ontbreken.

De verwerende hedendaagse dagrecreant komt voor entertainment en biedt de Floriade 22 dat? Het is in 2022 noodzakelijk om paviljoens te hebben, welke met de modernste mediatechnieken zoals “augmented reality”, een unieke “*whow experience*” creëren. Op de Floriade 2022 is tot op heden géén enkele grote publiekstrekker gepland welke aan deze eisen voldoet.

d. De layout van de tentoonstelling.

De layout van de tentoonstelling in vierkanten, de overbrugging over de A6 en de smalle strook parallel aan de A6, resulteert in kilometerslange paden waarlangs weinig tot niets te beleven is. Dit leidt tot een verminderde “*Visitors experience & satisfaction*”, lagere besteding, minder herhalingsbezoek en negatieve mond-tot-mond reclame via sociale media.

e. De invloed van de oorlog in Ukraine op bezoekersaantallen.

Door Ukraine is het onwaarschijnlijk dat grote aantallen *intercontinentale* toeristen Holland in 2022 zullen bezoeken. Concurrerende themaparken en musea zullen in 2022, intensieve campagnes gaan voeren om het verlies aan internationale bezoekers goed te maken. Om in zo’n agressieve markt, bezoekers te werven met een zwak recreatie product als een Floriade 2022, zal een grote uitdaging blijken te zijn.

f. De sterk negatieve prijselasticiteit van de vrijetijdsmarkt.

Om de extra kosten te compenseren heeft men de entreprijs verhoogd naar €29- € 35. Dat is uiterst risicovol aangezien de prijselasticiteit in de vrijetijdsmarkt sterk negatief is. Anders gezegd, wanneer de entreprijs veel duurder is, dan bijvoorbeeld een vergelijkbare attractie de Keukenhof (€ 18,50), dan zal het direct ten koste gaan van de aantallen verkochte kaartjes. Daarbij komt ook nog dat men verplicht is online eerst de dure parking en/of shuttle te boeken en dan het entreekaartje. Onze inschatting is dat veel potentiële bezoekers het online-aankoopproces zullen afbreken, wanneer ze het extreem hoge bedrag voor een dagje Floriade 22, op hun beeldscherm zien verschijnen.

g. *“Dynamic Pricing Strategie“van € 29 tot € 35,-.*

Bedrijven welke al jaren bestaan, kunnen op basis van historische gegevens zien hoe aanbod en vraag fluctueert. Naar aanleiding daarvan stellen ze een prijspolitiek op en vragen ze in het hoogseizoen een hogere prijs dan in het laagseizoen. In de themaparkindustrie noemen we dit “dynamic pricing”. Parken die al jarenlang bestaan, kunnen op basis van historische bezoekers gegevens incalculeren, wanneer ze de hoogste entreprijs kunnen vragen. Uitermate riskant is het echter om dit te doen zonder goede historische data voor een éénmalig evenement, wat elke 10 jaar op een wisselende locatie en onder totaal andere marktomstandigheden plaats vindt. Met name ook omdat de Floriade doelgroep voornamelijk bestaat uit 55+, die niet gebonden zijn aan schoolvakanties. Voor hen is het weer, de meest bepalende factor of men gaat of niet. Niet een verplichte schoolvakantie! De variabele entreprijs van € 29 tot € 35,- is dus o.i. gebaseerd op verouderde data en niet relevante schoolvakanties. Want wat gebeurt er wanneer blijkt dat de “voorspellingen” over hoog en laagseizoen onjuist zijn. Dan kan deze “strategie” geheel fout uitpakken en tot veel lagere inkomsten leiden. De 55+ met pensioen zal de hoogseizoen prijzen van de dure Floriade gaan mijden! Met als resultaat dat er veel minder kaarten á € 35 worden verkocht dan gebudgetteerd.

h. *Negatief imago Floriade in binnen- en buitenland.*

Het product Floriade is al lange tijd in verval en dat is niet onopgemerkt gebleven bij touroperators en tuinhobby clubs. *“In my mind, the Floriade doesn't quite measure up anymore with other world-class garden-tourism events such as the U.K.'s Chelsea Flower Show or our own Philadelphia International Flower Show. Most of our hardy band of travelers thought the same thing. Everyone's jaws dropped when we visited the 79-acre Keukenhof bulb garden near Lisse, but I got mostly lukewarm feedback when I asked their opinions on Floriade.”*

Daarnaast is door de blunders van de Almeerse politici, de Floriade 2022 continue negatief in het nieuws, hetgeen niet zal bijdragen tot hoge bezoekersaantallen.

i. *Kabelbaan reis inclusief entreprijs.*

De entreprijs is inclusief een enkele reis in deze “attractie”. Behalve dat het prijsverhogend werkt is de vraag hoe de overeenkomst is met deze zelfstandige private ondernemer. Loopt de Floriade BV nog een extra risico wanneer niet de voorspelde aantallen bezoekers komen? Daarnaast zal het probleem zich voordoen, dat niet alle bezoekers gebruik zullen kunnen maken van hun enkele reis in de kabelbaan. Hoewel zie hiervoor wel betaald hebben. Vooral bij de zuinige Hollanders zal dat tot klachten gaan leiden!

j. *Het ontbreken van grote sponsors en participatie bedrijfsleven.*

Het internationale bedrijfsleven participeert niet of nauwelijks in de Floriade te Almere. Feesten & partijen, meetings en congressen van o.a. sponsors genereerden bij de voorgaande Floriade 's grote aantallen bezoekers. Het ontbreken van sponsors en bedrijfsleven betekent dat men in 2022 minimaal 200.000 bezoekers uit dit segment zal mislopen.

Het binnenhalen van AH als grote salespromotion partner is gelukkig gelukt. Maar dit steekt schril af met andere Floriade's, welke een tiental grote joint promotion partners hadden zoals Rabo, KPN, Mc Donald, v.d Valk, Nestlé, KLM, Wolf Garten, Sony, enz.

j. Korting entreprijs voor inwoners Almere en Provincie Flevoland.

Aan het einde van de Floriade 2012 werden kaarten met hoge korting aangeboden om toch het minimumaantal bezoeken van 2 miljoen te behalen. Hierdoor konden de Limburgse politici claimen dat de tentoonstelling in ieder geval qua bezoeken “een groot succes was”.

Voor 2022 sorteert de Floriade Almere hierop al voor, door kaarten met hoge korting aan te bieden aan bewoners van Almere en Flevoland. Dit zal misschien wel tot meer bezoeken leiden, maar qua inkomsten zal het tot een daling betekenen. Bijna 40 % van het bezoek komt namelijk uit de regio rondom een Floriade. Zo verlaag je gegarandeerd de gemiddelde opbrengst per kaartje. Maar goed, voor de politici tellen de verminderde inkomsten niet. Het “succes” van de Floriade 22 zal door hen afgemeten worden aan de aantallen bezoeken!

k. Inhaaleffect Corona lock-down.

Het inhaaleffect van de Corona lock-down en het feit dat door de oorlog in Ukraine, intercontinentale vakanties naar het (Verre) Oosten veel duurder zijn geworden, zou theoretisch voor meer bezoek uit Nederland aan de Floriade kunnen zorgen.

Maar wanneer we alle bovenstaande factoren overzien, is onze slotconclusie dat het zeer twijfelachtig is of de Floriade 2022 de gebudgetteerde 2.337.500 bezoekers gaat halen. De kans is 99 % dat de gemeente Almere minimaal de risico reserve van € 8,3 miljoen zal moeten aanspreken en dat de € 41,8 miljoen kaartinkomsten niet gehaald wordt. Maar ook de eerdergenoemde opbrengst van de interne verkoop/ horeca en parkeren zal achterblijven.

De gemeenteraadsleden van Almere worden dus niet alleen vóór opening op 14 april 2022 geconfronteerd met extra investeringskosten, maar ook nog daarna met een exploitatietekort van vele miljoenen.

Tot slot is zullen er ook nog tegenvallende kosten/inkomsten zijn met betrekking tot de Florida Legacy in 2023.

Wij voorspellen per 28/3/22 dat de kosten van de Floriade voor de gemeente Almere vanaf de opening op 14 april 2022 tot en met 2023, nog tussen de € 30-€ 40 miljoen zullen kunnen gaan toenemen!

6. Gebrek aan kennis bij politici als exploitanten van themapark Floriade 2022.

Een villa van 400 m2 op een toplocatie in Almere met 2000 m2 grond kost slechts €150.000,-. Indien een wethouder uit Almere dat tegen u zegt, wat denkt u dan?

Op Funda kunt u snel zien dat de prijs minimaal € 950.000, - moet zijn. Uw gevoel dat de wethouder uit Almere onzin uitkraamt, kunt u als burger of journalist dus snel controleren. Hetzelfde geldt voor projectontwikkelaars en aannemers, want die calculeren de bouw van huizen en kantoren aan de hand van zogenaamde kengetallen per m2.

Maar wie weet nu wat een Floriade themapark kost? In Nederland zijn er slechts een tiental experts die de ontwikkeling en bouw van diverse themaparken hebben geleid en dat kunnen

berekenen op basis van kengetallen uit de themaparken industrie. Zo zijn de kosten van een themapark, dat 2 miljoen betalende bezoeken in 6 maanden moet trekken, minimaal € 200 miljoen; exclusief grond en terrein ontwikkeling!

Toen wethouder Herrema uit Almere dus riep dat de Floriade 2022 slechts een tiental miljoen euro's ging kosten, wisten insiders al direct dat dit volslagen onzin was.

Zoals reeds gezegd zou de NTR op basis van 6 Floriade 's zeer gedetailleerd de kosten en opbrengsten moeten kunnen presenteren van een Floriade. Maar helaas kunnen of willen ze dat niet. Misschien denken ze wel, hoe minder de politici weten, des te makkelijker het voor ons is om een Floriade te verkopen? We kunnen niet anders concluderen dat de NTR de politici verleidt tot deelname aan een Floriade, op basis van onvolledige informatie.

“Treat them as mushrooms; feed them shit and leave them in the dark!”

Maar dat politici niet precies weten wat een Floriade kost, is ook hun eigen schuld. Sinds de gemeenten Hoofddorp en Venlo “verrast” werden door de steeds stijgende kosten van een Floriade, is men creatief gaan boekhouden. Ook nu weer in Almere. Wanneer het maar enigszins kan worden Floriade kosten overgeboekt naar andere overheid budgetten, om zoveel mogelijke politieke schade te voorkomen. Zoals de duizenden uren die ambtenaren aan het project besteden, juridische kosten, consultants, interimmanagers, onteigeningsprocedures, inzet groendienst, locatie ontwikkeling, grondkosten, promotie, representatie, kunst, cultuur, enzovoort. In 2022 zal dat nog verder toenemen met de inzet van overheid budgetten voor openbaar vervoer, bewegwijzering, parkeren, politie en hulpdiensten!

Het is niet voor niets dat veel leden van de zogenaamde “*Volggroep Floriade*” van de gemeenteraad Almere het inmiddels hebben opgegeven de uitgaven voor de Floriade te volgen. Het college van Almere speelt namelijk het budgetspel “*balletje, balletje*” met oppositie, burgers en media, die willen weten wat de werkelijke kosten zijn.

Na afloop van de laatste twee Floriade 's durfden de gemeenten Hoofddorp en Venlo ook geen enkele, werkelijk onafhankelijke partij opdracht te geven te onderzoeken wat de Floriade nu echt heeft gekost en opgeleverd. De politici willen dit voor hun zo pijnlijke en belastende dossier zo snel mogelijk sluiten en er het liefst nooit meer aan herinnerd worden!

En zo blijft de waarheid over de kosten van een Floriade voor de Nederlandse belastingbetaler (voorlopig) verborgen. Maar helaas ook voor integere politici, die door gebrek aan betrouwbare informatie geen effectieve oppositie kunnen voeren.

De enige methode die op dit moment overblijft, is op basis van ervaring met de vorige Floriade's en de schaarse financiële overzichten van de gemeente Almere, in te schatten hoeveel belastinggeld er per maart 2022 reeds in de Floriade 2022 is geïnvesteerd.

Wij komen dan op minimaal € 160 miljoen, inclusief de investeringen van o.a. Almere, Amsterdam, de provincie Flevoland, EZ/LNV, Rijksfondsen, EU-subsidies en de lening aan de BV Floriade, waarvan we nog moeten zien hoeveel afgelost gaat worden.

Wanneer de politici als exploitant van het Themapark Floriade 2022 de geïnvesteerde belastinggelden in 6 maanden netto* hadden willen terugverdienen, dan zou men in 2022 minimaal 9 miljoen Floriade kaartjes moeten verkopen á € 29,-.

Zoals eerder is aangegeven is dit absoluut onhaalbaar qua volume en prijs. Zelfs wanneer men de netto neveninkomsten uit horeca, grondexploitatie en economische spin-off meerekent.

*Netto na aftrek btw, kosten kabelbaan, ticket kortingen, enz.

Een Floriade is dus per definitie altijd financieel zwaar verliesgevend. Alleen met tientallen miljoenen subsidie belastinggeld is het financiële gat te dichten en het project te realiseren.

Helaas klopt het ook niet dat de Floriade 2022 een zogenaamde “aanjager van unieke groene projecten in Almere” zou zijn. Vele nieuwbouwwijken in Nederland hebben al lang reeds dezelfde of veel betere “*groene infrastructuur*”, zoals gepland in Hortus. Ook hier heeft de Floriade 2022 dus nauwelijks toegevoegde waarde!

En tenslotte is de bewering van Bureau Buiten dat Floriade 2022 een economische spin-off zal hebben van € 420 miljoen, een fabeltje. Indien dat waar zou zijn, waarom “omhelst” de politiek dan niet Walibi, Efteling, Duinrell, Lowlands, Ajax, RAI en Jaarbeurs die elk jaar door vele tientallen miljoenen worden bezocht? De economische spin-off van deze sector moet dan toch gigantisch zijn en ergens vermeld staan in de economie statistieken van CBS.

7. Floriade BV en de juridische aansprakelijkheid.

Van de 7 Floriade’s is de gemeente Almere de enige, die zich **niet** oneindig garant heeft gesteld voor de verliezen van de Floriade BV. Zoals we eerder hebben vastgesteld loopt de BV een grote kans, met aanzienlijke extra kosten te worden geconfronteerd tijdens de bouw en exploitatie van de tentoonstelling. Met name de periode rond de opening is op financieel gebied cruciaal. Door onverwachte uitgaven voor opening en bij tegenvallende inkomsten in de eerste weken, bestaat er een reële kans op een faillissement van de BV. Veel leveranciers en participerende bedrijven in de Floriade 2022, zoals cateraars zijn zich niet bewust van het risico wat ze in dit geval lopen.

Voor de curator zal het faillissement van de BV Floriade een tijdrovende klus worden, maar voor de Ondernemerskamer zal het misschien niet moeilijk zijn om vast te stellen wie voor het financiële wanbeleid rond de Floriade verantwoordelijk is. Laten we eens gaan kijken naar de belangrijkste spelers in dit spel en wie “de zwarte piet” toegeschoven kan gaan krijgen.

De RVC van de BV Floriade.

De eerste voorzitter van de RVC, Tjibbe Joustra was te krachtig en te “out-spoken” voor de Almeerse politici. Dat leidde herhaaldelijk tot botsingen tussen de RVC en gemeenteraad. Dit resulteerde in de aftreding van de voltallige RVC per 1 augustus 2018, toen men het oneens was met een koerswijziging van de gemeente. Joustra zag toen al de bui hangen en wilde later niet voor financieel wanbeleid veroordeeld worden, zoals zijn VVD-partijgenoot Loek Hermans in een andere zaak.

Bewust is er vervolgens door de gemeente besloten een wat meegaander voorzitter uit het politieke circuit aan te trekken; de ex-VVD-wethouder Eric van den Burg. Tezamen met andere nieuwe leden van de RVC werd zodoende een “volgzame” RVC gecreëerd door de politiek. Na het overhaaste vertrek van Van den Burg naar de landelijke politiek, werd de 3^e voorzitter per 1 februari 2022 aangesteld; Bernt Scheiders. Een ervaren politieke bestuurder, maar of dat nog helpt zo vlak voor opening is zeer de vraag. Alleen op het gebied van “damage control” voor de lokale politici kan hij nog enigszins nuttig zijn.

De directie van de BV Floriade.

Per 1 januari 2016 werd de ex-gedeputeerde van de Provincie Friesland, Jannewietske de Vries als directeur van de Floriade 2022 benoemd. Behalve dat ze enige ervaring had opgedaan met het evenement Culturele Hoofdstad, had ze geen enkele kennis op het gebied van de ontwikkeling en exploitatie van themaparken, zoals de Floriade.

Na twee jaar begon ze zelf in te zien dat ze voor deze functie ongeschikt was en vertrok per 1 augustus 2018 naar een veilige burgermeesters post in Friesland.

Na haar vertrek putte de vakwereld enige hoop uit de benoeming van Peter Verdaasdonk, een expert uit de leisure sector met uitgebreide praktijkervaring bij o.a. Disney.

Misschien dat het nu toch nog goed zou komen met de Floriade?

Aangezien zijn voorgangster vele zaken had laten liggen, wees hij direct na zijn benoeming de Almeerse politici op o.a. de miljoenen euro's extra kosten die niet begroot waren, verkeerd geplande openingsdata, fouten in de overeenkomst met Amvast, enzovoort.

Omdat het college al in 2015 de gemeenteraad niet durfde te confronteren met de enorme bedragen, die gemoeid zijn met de Floriade, wilden ze in 2018 absoluut niet toegeven dat ze een fout hadden gemaakt. Mede omdat toen al steeds meer stemmen opgingen om te stoppen met het megalomane project. Dus werd de heer Verdaasdonk de mond gesnoerd. Hij vertrok in augustus 2020, na 2 jaar murw gebeukt te zijn door onrealistische financiële eisen en gefrustreerd door politieke spelletjes van de Almeerse politici.

Geïrriteerd door de uitspraken van een man met grote ervaring op het gebied van themaparken en iemand die klip en klaar vertelde wat er mis was, gingen de Almeerse politici op zoek naar een iets volgzamere directeur. Onder het motto: "*wiens brood men eet, wiens politieke taal men moet spreken*". Men hoopte dat zo de rust zou wederkeren met de benoeming van Pieter Cloo. Hierbij ging men eraan voorbij dat deze ex-ambtenaar géén enkele praktijkervaring had op het gebied van de organisatie en exploitatie van zo'n complex evenement als een Floriade.

Hij was trouwens wel al een tijd actief als adviseur en in de Floriade BV gearachuteerd als contactpersoon tussen gemeente en Floriade BV. Ook hier weer een benoeming geïnitieerd door de Almeerse politici. De aan de politieke leiband van de VVD lopende RVC, ging vanzelfsprekend akkoord.

Maar helaas, de Almeerse coalitie kwam onder vuur te liggen door kritische vragen over het salaris van Pieter Cloo van € 270.000 per jaar. Bij verlenging per 1/4/21 werd bedreigd met verlaging naar de Balkenende norm. Wethouder Jan Hoek probeerde nog het hoge salaris te rechtvaardigen in een poging de directeur op die positie te houden. Maar gelukkig zag deze absurd duur betaalde consultant zelf in, dat hij door zijn geringe praktijk kennis van de Floriade geen succes kon maken. Om zijn gebutste imago niet nog verder te beschadigen, verdween hij eind maart 2021 met veel bombarie van het Floriade toneel.

Hans Bakker, die al enige tijd als strategisch adviseur tussen de gordijnen van het Floriade toneel stond mee te kijken, werd gevraagd de 4e directeur van de Floriade te worden. Dapper aanvaarde hij eind april 2021, 12 maanden voor opening, deze zware functie. Hij kreeg de opdracht van wethouder Hoek, om koste wat het kost "de rust in de tent te brengen" en de negatieve publiciteit proberen te stoppen. Op 16 maart 2022 waren er gemeenteraad verkiezingen en de partijen die voor de Floriade verantwoordelijk zijn, waren natuurlijk bang voor "slecht Floriade nieuws" vlak voor de verkiezingen.

Maar het verhullen van de financiële problemen van de Floriade BV kan de directeur en de RVC bij een faillissement opbreken. Hans Bakker zag de zwarte piet al aankomen. Vandaar dat hij in december 2021 dringend heeft gevraagd om een bestuurdersaansprakelijkheid verzekering van € 2,5 miljoen. De wens was een nog hoger bedrag, waarop de gemeente kwam met de toezegging voor € 10 miljoen garant te staan bij eventuele juridische problemen. Dit toont aan dat én directie, én RVC, én de politici zich ervan bewust zijn dat nog meer financieel zwaar weer op komst is.

In een interview met Omroep Flevoland vraagt hoogleraar bestuurskunde Michiel de Vries zich tevens af wie er verantwoordelijk is bij een calamiteit. De burgemeester heeft de vergunning gegeven, maar volgens De Vries zal de gemeente altijd wijzen naar het bestuur van de Floriade. Als er iets fout gaat, zal gekeken worden of deze vergunning wel terecht is gegeven, stelt De Vries. "Ik moet nog zien of deze op voldoende informatie is afgegeven."

De verantwoordelijke politici.

De Floriade is het zoveelste financieel geflopte project van de politiek/overheid. Maar hopelijk zullen deze keer wel de politici ter verantwoording worden geroepen, voor hun desastreuze rol in het hele proces. Als eersten Annemarie Jorritsma* en Adri Duivesteijn. Vervolgens de 4 Floriade wethouders, met name Tjeerd Herrema PvdA. Deze ziet de bui al hangen en heeft zich de laatste maanden verrassend ontpopt als tegenstander van de Floriade.

De Floriade portefeuille wordt vanaf mei 2018 wordt beheerd door de vierde wethouder; Jan Hoek van Groen Links. De kans is reëel, dat Groen Links politiek de zwarte piet toespeeld krijgt van alle financiële ellende. Dat is sneu voor Groen Links omdat de VVD en PvdA de drijvende krachten zijn achter het project

Het heeft ons niet verbaasd, dat de politici de Corona epidemie aangrijpen, om te proberen te verhullen dat hun wanbeleid de oorzaak is geweest van de enorme financiële tegenslagen. Met name de tegenvallende sponsoring is volgens hen veroorzaakt door de coronacrisis. Een bizarre bewering want de Rabo Bank, hoofdsponsor van de Floriade 2012 heeft vanaf 2014 al laten weten geen € 5 miljoen meer te willen pompen in de volgende mislukte Floriade. De Floriade 92 had alle hoofdsponsor contracten al 3 jaar voor opening binnen. Corona heeft hier dus niets mee te maken gehad, maar wel het slechte imago van de Floriade.

Natuurlijk wil de gemeente daar niets van weten en gaan ze het rijk en de provincie, als medeorganisatoren, om een extra bijdrage vragen. Naast een bijdrage in het risico van de sponsoring, gaat het om het coronabudget; een aangepaste regeling voor het opvangen van de toenemende risico's van tegenvallende bezoekersaantallen en een bijdrage in de dekking van (opgetreden) risico's door corona. Als deze gesprekken geen soelaas bieden, dan moet het college naar de gemeenteraad voor de € 24,4 miljoen!

Uit het bovenstaande blijkt des te meer dat de politici geen verstand van zaken hebben op het gebied van evenementen organisatie en niet hebben geluisterd naar alle waarschuwingen sinds 1992.

*Curieus dat Annemarie Jorritsma is benoemd tot tentoonstelling commissaris van de Floriade. Zodoende heeft ze haar zoveelste bijbaantje gecreëerd en de financiering geregeld via een bijdrage van EZ/LNV aan de Floriade van € 15 miljoen. Wat kan een VVD partij coryfee en senator die zo gehecht is aan "het pluche" en KLM-business class, wel niet voor elkaar krijgen in het kabinet Rutte!

Al meer dan 30 jaar organiseren professionals in de vrijetijdsindustrie namelijk geen éénmalige evenementen meer, omdat ze veel te risicovol zijn.

Dat ontdekte ook het team van de Floriade 92 toen in 1991 de Irak oorlog begon; Floriade 2002 met 9/11 in 2001 en de Floriade 2012 met de economische crisis en slechte zomer.

De Almeerse politici hadden kunnen weten dat de organisatie van een éénmalig evenement zeer risicovol is, net zoals hun collega's in Tokio m.b.t. de Olympische Spelen 2021. In plaats van het Corona virus de schuld te geven, moeten ze eerst hun eigen falen toegeven, maar dat zal wel een te zware opgave voor ze zijn, net zoals in de toeslagen affaire!

En zo ploeteren de politici in Almere maar door met de Floriade, hebben geen benul waar ze mee bezig zijn en ondernemen onzinnige acties die vergelijkbaar zijn met, zoals de Engelsen zo treffend zeggen; *“Moving deckchairs on board of the Titanic.”*

De nog te verwachten extra kosten.

Dat er in de komende maanden opnieuw niet gebudgetteerde kosten gaan opduiken is absoluut zeker. Begin 2021 berekende Arcadis dat er in plaats van de begrootte € 7 miljoen, € 22 miljoen nodig was om het terrein op het niveau van een “Wereld Expo” klaar te maken. Dit de 4e Floriade waar Arcadis bij betrokken is. Wanneer zij op basis van hun ervaring vertellen dat er € 15 miljoen extra nodig is voor opening, dan kan je er zeker van zijn dat dit zo is.

Direct na het vertrek van Pieter Cloo heeft de Sven Stimac, de toenmalige technische directeur daarom ook openlijk gezegd, wat de insiders uit het vak al lang wisten. Zoals we al lazen, kozen de politici ervoor om Sven Stimac de schuld te geven van alle zogenaamde “extra onverwachte kosten”, in een poging om hun straatje schoon te vegen. Maar niets was minder waar. De financiële problematiek lag opgesloten o.a. in de keuze van de politiek om in 2015 het Casco Model, in plaats van het Ambitie Model in de begroting op te nemen!

Hans Bakker werd verzocht in te grijpen en de betrokken politici buiten schot te houden. Op het gedwongen vertrek van Stimac volgde in mei 2021 het vertrek van nog vijf mensen uit de Floriade-organisatie: een adviseur bezoekersservices, projectmanager facilitair management, projectmanager groen en twee projectmanagers deelnemers.

Maar vervolgens ontstond het volgende probleem. Door vele wisselingen van wethouders, leden van de RVC en directeuren, plus het vertrek van een aantal van de bovengenoemde sleutelfiguren in de organisatie, ontstond er grote vertraging in het vergunningen traject, werden aanbestedingen fout uitgevoerd en liep de bouw flink achter op de planning. In de laatste maanden voor opening worstelde de Floriade zich door rechtszaken, procedures en moeten tientallen personen overwerken en worden interimmanagers ingehuurd om het project voor opening gerealiseerd te krijgen. Hierdoor zijn er nog vele miljoenen extra euro's benodigd.

Begin februari 2022 werd er gemeld dat de sponsoring van het evenement ver achter blijft bij de verwachtingen. Er is een tekort van 6,4 miljoen euro. Ook vallen de personeelskosten tegen (drie ton), moet de Floriade-organisatie zelf het horecagebouw bekostigen (vijf ton) en is er nog 90.000 euro nodig voor extra grondwerkzaamheden. Daarom moest er uit de risicoreservering € 7,3 miljoen worden gehaald.

Op 11 maart 22 werd door de gemeenteraad besloten op basis van de voorspelling dat de Floriade meer bezoekers zou gaan halen (2.337.500), de lening aan de BV nogmaals te verhogen met € 4,5 miljoen, naar € 54,5 miljoen.

Tegelijkertijd werd echter ook besloten géén extra gelden hierna meer ter beschikking te stellen. Onze inschatting is dat er inclusief de voornoemde € 7,3 en € 4,5 miljoen nog miljoenen extra nodig zijn, om op tijd de tentoonstelling geopend te krijgen. Wanneer de Floriade BV met tegenvallende bezoekersinkomsten gaat kampen in de eerste maanden, kan de BV failliet gaan, midden in de openingsperiode!

Overschrijding operationele kosten.

Onze volgende voorspelling, gebaseerd op jarenlange ervaring van het managen van attractieparken, is zoals eerder gezegd, dat het zeer moeilijk wordt om op het complexe Floriade terrein, onderhoud, bevoorrading, beveiliging en bezoekersstromen, in goede banen te leiden. Dit alles zal leiden tot veel extra werk waardoor de operationele kosten vele miljoenen hoger zullen zijn dan gebudgetteerd!

Totale kosten evenement Floriade en Floriade Legacy; € 200 miljoen.

Tot op heden heeft het Floriade project zo'n € 160 miljoen aan belastinggeld gekost. Onze voorspelling is, dat in 2023 zal blijken dat de totale kosten van het evenement Floriade plus het bouwrijp maken van de wijk Hortus (Floriade Legacy) in totaal ongeveer € 200 miljoen heeft gekost. Trekken we daarvan af de verwachte **netto inkomsten** uit de parkexploitatie zoals kaartverkoop, extra besteding buiten de Floriade en opbrengst verkoop grond van de wijk Hortus aan projectontwikkelaars, dan blijft een geschat verlies over van € 120,- miljoen. Het 6 maanden durende "Greening feestje" voor politici, kost de belastingbetaler dus netto, netto € 120,- miljoen!

8. Positieve elementen Floriade 2022.

Is er dan niets positiefs te melden over de Floriade 22 Almere? Oh ja toch wel.

-De Floriade heeft de wankelende coalitie in Almere jaren bij elkaar gehouden.

-De Floriade zal voor enige economische spin-off zorgen. Er zullen zeker een paar bedrijven zijn die in 2023 kunnen aangeven, dat ze door de Floriade meer omzet hebben gedraaid zoals o.a. Mc Donald, Hajé en van der Valk. Maar dat zullen hooguit een tiental miljoen euro's **bruto** zijn. **Netto** houdt het bedrijfsleven hier slecht een paar miljoen aan over.

Dit geld had beter als subsidie door de overheid uitbetaald kunnen worden, in plaats via een Floriade project.

Niet voor niets vindt de VVD-fractievoorzitter Colette Holter de hoeveelheid opdrachten die bij Almeerse ondernemers terechtkomt (16 % van alle bestedingen) 'teleurstellend'.

-In het kader van de Floriade zullen er ook een honderdtal "kansarme personen" aan een baan geholpen zijn via Floriade Werkt. Hierdoor bespaart de gemeente € 3,3 miljoen op UWV-uitkeringen. Althans volgens haar eigenberekeningen.

-De bekendheid van het merk Almere zal zeker gestegen zijn. De vraag is alleen wel of het merk Almere positief of negatief geladen is door de publiciteit rond de Floriade 2022.

-De binnenstad van Almere ziet er in 2022 inderdaad veel fleuriger uit dan vroeger, in afwachting van de miljoenen bezoekers aan het stadscentrum. Zo heeft in ieder geval de lokale bevolking nog enig profijt van de Floriade, ...voordat in 2023 de lokale belastingen verhoogd gaan worden.

-Dankzij Peter Verdaasdonk en Hans Bakker bestaat een gedeelte van de staf uit zeer ervaren medewerkers uit de Leisure industrie. Door hun inspanningen zou de schade veroorzaakt door de onkunde van politiek en ambtenaren, misschien beperkt kunnen blijven.

De politiek moet nu het roer overgeven aan de huidige directeur Hans Bakker en het team van de Floriade BV om tezamen met Niek Roozen Landschap Architecten, Arcadis, Dura Vermeer, Eurest, Donker Groen, Stage Light, enzovoort, nog te redden wat er te redden valt.

Laten we in ieder geval hopen dat de politici zich nu eindelijk realiseren, dat zij **niet** de kennis en ervaring hebben om een themapark te ontwikkelen en te exploiteren!

9. Hoe nu verder?

a. Onafhankelijk onderzoek naar Floriade 2022.

Op dit moment is een raadsenquête het enige betrouwbare middel om in de gemeentepolitiek de waarheid boven water te krijgen. Zo ook straks bij de Floriade 2022. Politici mogen niet met behulp van bevriende consultants, een rapportje produceren over “Hoe succesvol de Floriade 2022” wel niet was.

Wil men het vertrouwen van de burger in de politiek herstellen en behouden, dan dient er in 2023 een onafhankelijk onderzoek gedaan te worden naar alle aspecten van de Floriade 2022. Niet voor niets was de opkomst van de gemeenteraadsverkiezingen in Almere één van de laagste in Nederland. De Almeerse bevolking heeft zich namelijk in meerderheid steeds uitgesproken tegen de Floriade*, maar daar hadden de politici lak aan.

* Zie o.a. dossier Floriade van Omroep Flevoland.

Omroep Flevoland en lokale omroep 1Almere hebben aangekondigd dat zij samen een onderzoek naar de kosten van de Floriade gaan instellen. *Het Stimuleringsfonds voor de Journalistiek (SvdJ) stelt een subsidie van ruim 130.000 euro beschikbaar voor het project. Het onderzoek moet onder meer duidelijk maken waarom de gemeentelijke kosten voor de Floriade, die eerst op maximaal 10 miljoen euro werden geschat, zijn opgelopen naar een bedrag tussen de 40 en 100 miljoen euro. "Wij willen eind 2022 de burger van Almere het bedrag laten zien wat er aan gemeenschapsgeld in is gaan zitten", staat in de aanvraag voor het onderzoek. "Afgelopen jaren hebben duidelijk gemaakt dat die informatie niet vanzelf gaat komen, die zullen we moeten opgraven."* Aldus hun bericht in november 2021.

Het bestuur van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten moet hun leden vragen geen bid uit te brengen voor de Floriade 2032. In ieder geval niet voordat alle details van het bovenstaande onderzoeken bekend zijn. Dit om te voorkomen dat een burgemeester zich in de zomer van 2022, vol enthousiasme weer voor het karretje van de NTR laat spannen, omdat zij zonder enige kennis van zaken, heel graag de **Floriade 2032** wil organiseren!

b. Locatie, locatie.

Het financiële succes voor het Grondbedrijf van Zoetermeer, welke 107 ha inkocht voor de Floriade 92 voor Hf. 30,- per m2 en na afloop verkocht voor Hf. 200- , toont aan dat een woonwijk Legacy van een tijdelijke Floriade, ” winst “kan opleveren.

Maar... dan dient men wel de juiste locatie te kiezen, waar alle benodigde voorzieningen, inclusief parkeren en ov-verbinding, tezamen ontwikkeld kunnen worden!

Tevens moet het masterplan van de toekomstige wijk en het masterplan van de Floriade zoveel mogelijk congruent te zijn! De insteek voor de locatiekeuze dient te zijn dat men óf een greensite kiest óf een vervuild gebied dat men wil revitaliseren. In dit laatste scenario kan men bijvoorbeeld denken aan het oude terrein van een kolencentrale.

Een permanente locatie kan ook een goed alternatief zijn, zoals bijvoorbeeld de Keukenhof of Amstelpark elke 10 jaar om te bouwen tot een Floriade. Het voordeel is dat men alle benodigde grote investeringen over langere termijn kan afschrijven en op basis van historische kostprijs veel beter kan budgetteren.

Maar al deze mogelijke locaties dienen eerst onderzocht te worden door een ervaren team uit de leisure sector en stadsontwikkeling, voordat een besluit wordt genomen.

c. Permanent team voor de organisatie van een Floriade.

Net zoals bij o.a. de Duitse BUGA's pleiten wij voor een permanent team welke de eventuele volgende Floriade nieuwe stijl, organiseert. Het is bijna gemakkelijk om te zien hoe de politiek in Almere erin is geslaagd in eerste instantie personen aan te stellen, die op het gebied van de organisatie van een complex project als een Floriade, geen enkele ervaring hadden. Het enige dat men belangrijk schijnt te vinden is dat de persoon "politiek betrouwbaar" is. Zelden of nooit wordt het team van de vorige Floriade gevraagd leiding te geven aan de ontwikkeling van de volgende Floriade. Hierdoor gaat veel kennis en ervaring verloren en moet het wiel elke keer opnieuw uitgevonden worden. Door een "permanent Floriade team" kan het ontwerp, schaalgrootte, logistiek, exploitatie en beheer, vooraf en tijdens opening veel beter uitgewerkt worden.

d. Oneigenlijke concurrentie met andere dag-attracties.

De politiek realiseert zich niet dat zij met behulp van een investering van € 160 miljoen belastinggeld in een Floriade Themapark, een oneerlijke concurrentiestrijd is gestart met themaparken zoals Keukenhof, Emmen, Burgers Bush, Walibi Holland, Efteling, enzovoort! De gift van € 15 miljoen van EZ aan de BV Floriade is een klap in het gezicht van deze ondernemers, met name nu de sector het door Corona al zo moeilijk heeft en nauwelijks enige ondersteuning heeft gekregen van de overheid. Men begint als gemeente toch ook niet met de exploitatie van een hotel, supermarkt of modewinkel? Waarom dan wel een themapark over "Greening"?

10. Slotopmerking

Ik heb dit stuk geschreven als bezorgde, gepensioneerde burger, zonder enige financieel belang bij een Floriade of ander themapark en niet verbonden aan een politieke partij.

Ook niet uit rancune tegen de NTR, die zich als lobbyorganisatie voor de tuinbouw voortreffelijk inzet. De vraag is alleen of de belangen van de inwoners van een Nederlandse gemeente, nog steeds parallel lopen met die van de tuinbouwsector! We denken van niet en hopen dan ook van harte dat de Floriade 2022 in dit format echt de laatste is.

Politici hebben het zwaar tegenwoordig en worden vaak onterecht aangevallen. We moeten respect hebben voor diegene die nog de moed hebben, deze zware taak op zich te willen nemen. Maar misschien moet de les van het debacle van de Floriade 2022 voor alle politici wel zijn: "Schoenmaker blijf bij je leest". Je loopt als politicus toch ook niet een operatiekamer binnen en begint zonder enige kennis te opereren? Waarom denk je dan wel een themapark te kunnen ontwikkelen en exploiteren?

Politici moeten zich bezighouden met zaken waarvoor wij hun gekozen hebben en betalen! En dat was niet als investeerder en exploitant van een themapark. Toch?